

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hoče sram po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoiškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije.
 Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zabavne vsaka pettivrsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do točka opoldne. — Nezaprite reklamacije so poštne proste.

Cela severna in srednja Albanija naša.

Vojni cilji Rusije in Anglije.

O tej zadevi je ruski zunanji minister Sasonov v seji dume dne 21. februarja med drugim izjavil, da bo ruska vlada vstrajala neomajno pri sklepu, nadaljevati boj tako dolgo, dokler ne bo sovražnik premagan. To je in ostane trdni sklep ruskega naroda in njegovih zvestih zaveznikov. Znano nam je, kdo je povzročil neštivilna gorja, vsled katerih zdihuje sedaj vsa Evropa. To sedaj omenjati, bi bilo popolnoma odveč, če bi nemški državniki in Prusija ne vstrajali pri tem, da hočejo nam in našim zaveznikom naprtiti in jim podtikavajo vso odgovornost za sedanjo svetovno vojsko. Toda Rusiji in njenim zaveznikom je bila ta svetovna vojska vsiljena, da branijo svoje najsvetejše pravice. Že vnaprej smo vedeli, da bo vojska neizogibna, vsled česar smo ohranili in bomo tudi v bodoče kljub žrtvam in izgubam ohranili popolnoma mirno kri.

Trditev, češ, četversporazumovi zavezniki si žele, da bi bil nemški narod popolnoma uničen, je jalova. Kdo bi mogel računati s tem, kako uničiti narod, broječ 70 milijonov duš. Zavezniki niso imeli nikoli takih misli. Zahtevajo za-se pravico, da se v svoji deželi svobodno razvijajo in se nočejo dotakniti zakonitih pravic narodov. Zahtevajo samo v svrhu zagotovitve svojega obstanka, da se napravi konec neizprosni sebičnosti in ropoželjni poželjivosti, ki so značilne poteze prusovstva. To prusovstvo se mora prisiliti enkrat za vselej, da ne bo imelo nobene moči. Ako bi pa ne prišlo do tega, bi bile vse žrtve zaveznikov brez uspeha in zama.

V seji angleške spodnje zbornice dne 23. februarja je ministrski predsednik Asquith na izvajanje delavskega poslanca Snowdena, da je prišel čas za mirovna pogajanja, in na vprašanje poslanca Trevellyana, zakaj Anglija ne naznani mirovni pogojev, odgovoril: V jasnih, neposrednih, razumljivih in tehtnih besedah sem že svoj čas naznanil pogoje, pod katerimi je Anglija voljna, skleniti mir. Danes jih hočem ponoviti. Naši zavezniki so poučeni o njih, a tudi nemškemu kancelarju so predobro znani. Kar sem rekel dne 9. novembra 1914, to še danes ponav-

ljam: Meča, katerega nismo lahko potegnili, ne bomo prej vtaknili v nožnico, preden ne bo Belgija — in jaz hočem dostaviti: Srbija (delj časa trajajoče pritrjevanje) — dobila v polni meri vsega in več kakor vsega, kar je žrtvovala, nazaj, predno Francija ne bo močno zavarovana proti napadu, dokler pravice malih evropskih narodov ne bodo postavljene na obširno podlago in dokler vojaško gospodstvo Prusije ne bo popolnoma in končnoveljavno uničeno. In kaj še tukaj zdaj manjka glede jasnosti in razločnosti? Vprašam Trevellyana in nemškega kancelarja, kako bi naj jaz to še bolj jasno povedal, da bi vse naše sovražnike prepričal, da je mir samo na tej podlagi mogoč, in prej ne morejo naši hrabri zavezniki niti črke od tega opustiti, da ne bi vojske nadaljevali.

Pojdimo na delo!

—b—. Vigred prihaja z naglimi koraki — čas nujnega velevažnega dela na polju. Druga leta smo spomladna dela kolikor toliko še dokaj lahko izvršili, ker smo imeli še precej ali vsej toliko domačih delavskih moči, da smo lahko pravočasno opravili spomladno setev, vinogradno kop in vsa druga velika dela in opravila. Še sedaj je šla včasih trda za delavskih moči, ker so zadnja leta pred vojsko po nekaterih okrajih ljudje kar drli v mesta in tovarne. Lansko leto je bilo že huje. A šlo se je, ker so še vsaj večinoma bili starejši gospodarji doma. In če je dober, vnet in delaven gospodar pri hiši, nadomešča on s svojo pridnostjo več tujih delavcev. Letošnje spomladi pa se je res dosti bači. Ker ni bilo snega, še nismo mogli gnoja navoziti na njive in v vinograde. Skoraj vse pride spomladi na vrsto. Poleg tega bo letos delavskih moči silno primanjkovalo. Od mnogih hiš so šli vsi moški k vojakom. V moji bližini je kmetija, ki obsega čez 60 oralov zemlje; toda kdo bo na njej delal, ko so z gospodarjem šli v vojske vsi moški, 3 hlapci in 4 viničarji. V domači hiši je osfal kot najstarejši — 14letni sin s tremi sestricami. Viničarije so prazne in tudi dninarjev ni dobiti. Dvoje bo letos kmeta najhuje tlačilo: težko delo na polju in vinogradna kop.

Mnogotera žena jačikuje in sklepa: „Vse bom pustila pri miru. Obdelala bom le toliko, da bom imela jaz in moji otroci za silo živeža, drugo pa naj ostane.“ Vendar kakor je tudi tako tarnanje umevno, tako vendar ne sme biti kmečko pravilo za sedanjo težko in resno dobo.

Ravno letos bo treba napeti do skrajnosti vse sile, da bo kolikor mogoče vsak rob naše zemlje obdelan in obsejan. Dvojno sredstvo imamo za to — pridnost svojih rok in medsebojno bratovsko pomoč.

Veliko, da, eno najvažnejših nalog vršimo mi kmetje v sedanjem času: Miskrbimo za kruh in drug živež naši hrabri armaditer vsemu prebivalstvu. Zavečajmo se vselej in povsod te svoje velevažne naloge! Jaz za svojo osebo vem, kaj mi je storiti. Ker sem član žetvene komisije, bom po vsej okolici vestno pazil na to, da bodo vsa polja v naši občini obdelana. Hvala Bogu, naše ozimne setve so dobro prezimile. Tudi pozna setev prav lepo kaže. Božji blagoslov očividno čuje nad našim delom in trudom! Upati je, da se bo spomladno delo lahko letos zgodaj pričelo. In za to delo moramo na deželi vporabiti vse moči in vse ljudi, v katerih je še kaj moči. Popuščati, odlašati ali zanemarjati ne smemo nikjer. Pripravimo si že sedaj vse potrebno orodje in potem pa le vstrajno na vojsko na domačem polju in v vinogradu. Motika in pljug bodita naše najvažnejše orožje v tej vojski. In v našo lepo, rodovitno, domačo zemljo vsejmo seme, katero bo dalo kruh milijonom in milijonom Avstrijcev na bojišču in doma. Ne bodimo malo dušni, ampak pomislimo, da je naša domača kmečka fronta na polju sedaj ravno tako važna, če ne celo važnejša, kot druge fronte. Skromno nam je sicer odmerjena vsakdanja hrana, a potrpeti moramo iz ljubezni do bližnjega, posebno pa iz ljubezni do naših dragih, ki se borijo za nas in našo ljubo domovino na krvavih bojiščih. Naša slovenska zemlja, katero tako vroče ljubimo in za katero se vojskujemo, ne sme ostati neobdelana, naj stane, kar hoče!

Priskočimo svojim bližnjim in sosedom na pomoč posebno tam, kjer ni nobenih delavskih moči pri

LISTER.

Šola, koča in gospodična.

Stari izkušeni ljudje so napovedovali sedanje slabe čase tudi s temi-le besedami: „Kadar bo stala v vsaki vasi šola, ob vsakem drevesu koča ter bode prišla iz vsake koče gospodična, takrat bodo zavladali tako slabi časi, da bodo moški rekali: „Lani ne bi rad bil vojak, letos ne kmet, drugo leto pa ne gospod.““

Ker nas izkušnja uči, da preroške besede modrih ljudi niso vselej lahko umljive, prazne in brezpomembne pa tudi niso, zategadelj ne bo brez koristi, če se cenjeni bralci in bralke „Slovenskega Gospodarja“ z menoj vred nekoliko pomudijo pri navedenih težko umljivih stavkih ter mi pomagajo razvoljati njih skrivnostni pomen.

Očividno imamo tu opraviti s tremi osumljenji, ki so zatoženi od javnega mnenja, da so pomagali priklicati v deželo hude čase, v katerih se ne čuti srečnega ne vojak, ne kmet in ne gospod: torej nasledel njih.

Prva izmed teh treh grešnic je osumljena šola, da bi naj bila pomagala priklicati v deželo slabe čase. Mogoče, ali pa tudi ne. Jaz za-se verujem nepo-

zabnemu vladiki Slomšku, ki je dobro šolo na vso moč priporočal in podpiral, o slabi šoli pa rekel, da je bolje, če je ni; verujem našim duševnim velikonom: Gregorčiču, Aškercu, Stritarju itd., ki so s svojimi nesmrtnimi umotvori že blizu pol stoletja učili in vzgajali slovenski narod; verujem našim vzgojiteljem, ki žrtvujejo skoraj vse svoje življenje v razvitek in izboljšanje slovenskega šolstva; verujem pa tudi v bister razum in zdravo razsodnost preprostega slovenskega ljudstva, ki je ravno s pomočjo šole, cerkve, pesnikov in drugih dobrotnikov-umetnikov dospelo na tako visoko stopinjo splošne izobrazbe, da se sme dandanes slobodno imenovati najomikanejši narod na jugu Avstrije, katere ne more premagati ne vran, ne Italijan.

Da je šola tupatam tudi kaj zakrivila, je brez dvoma resnično; kajti njej se šestokrat godi kakor studencu, v katerem je v navadnih razmerah čista voda. Če se pa zajemalci vode okoli njega prepirajo in pretepaajo ali z rahami suvajo in lučajo kamenje vanj, tedaj se njegova čista vsebina kmalu skali, da postane neužitna. V sedanji strašni vojski se zopet kaže, da zmagujejo tisti, ki imajo bolje izšolane in izobražene vojake, čeravno je morebiti sovražnik v veliki premoči. Deset neizšolanih ruskih vojakov beži pred enim avstrijskim. In kako velikega pomena je ravno dobra šola za poljedelce, živinorejce, sadjarje, vinogradnike itd., to čuti dandaneš vsak napre-

den kmet na svoji lastni koži. Brez šole bi ne šlo dobro naprej, raje nazaj.

Druga osumljenka, koča, bi naj tudi bila kriva slabih časov. Moj Bog, kako sitni in nezadovoljni so ljudski preroki! Menda se bodo lotili še voltega bukovega štora, dolžeč ga, da je tudi on pomagal pokvariti dobre čase s tem, da je dajal puho zajcu, ki je spal ob njegovih piravih koreninah. — Torej koča, tista bela, prijazna in samotna koča na griču ali pa ona lična „koča pri koči“ v dolini ob cesti, po kateri stopa nešteto nog, noseč na delo nešteto rok, ta koča je vendar prava dobrobitnica neštati ljudem, ki se ondi rodijo, živijo in umirajo, ker jim služi z lastnim dvoriščem in ognjiščem kot varno zavetje pred sovražniki sem od tujih pragov. In ta velekoristna koča bi naj bila sokriva slabih časov! Težko je verjetno. Imel pa je o njej nikalno, t. j. slabo mnenje stari Karamicelj, ki je na sejmu v Slov. Bistrici prodal edino kravico, domov grede pa v družbi dobrih prijateljev vse denarce zapil ter bil zaradi tega od svoje žene in treh hčera neusmiljeno prekrigan, zasramovan in od pet do glave od vseh dobrih lastnosti prebran. Modroval je Karamicelj ob času teh hudih težav tako-le: „Jareninski zvonik ima štiri močne stene in štiri krepke mladiče, moja koča pa tri slabe. Ko bi človek še enkrat bil rojen na svet, v kočo ali na malo posestvo ne bi hotel nikoli več. Ob koči sem tako na kratko privezan kot pes na verigi. Ne

hiši. Pri tem pa ne povprašujmo, koliko bomo dobili za svojo pomoč, ampak skrbimo za skupnost s tem, da pomagamo, da bo kolikor mogoče tudi vsaka brazda sosedove njive zorana in obsejana.

Vstrajajmo torej! Kmečka delavnost in vstrajnost mora letos zmagati. Obdelali bomo naša polja, skrbeli bomo po vseh svojih močeh za kruh armadi in drugim državljanom. Zanašajmo pa se pri tem, da bodo drugi stanovi spoznali, da je kmečki stan glavna podlaga za obstoj države, da je hranilni stan za vse druge stanovne. Vojska je to pokazala bolj kot čas miru. Gotovi ljudje tega prej niso spoznali ali vsaj niso hoteli priznati. Pričakujemo pa tudi od vlade in države, da se bo zavedala svoje dolžnosti napram kmetu in za njegovo obrambo.

Glede pomanjkanja delavcev bi izrazil željo do naše vlade in do vojaške oblasti. Znano je, da je veliko število uradnikov, trgovcev, tovarniških delavcev, železničarjev in drugih oproščenih od vojaške službe. Ne rečem, da te oprostitve niso opravilene; tudi kot pošteni slovenski kmet ne poznam nevoščljivosti. Samo to želim, da bi se kmete in kmečke delavce upoštevalo v tisti meri kot druge. Nujno potrebno je, da se vsaj v spomladni in jeseni za več mesecev oprostijo od vojaške službe vsaj najpotrebnejši posestniki in kmečki delavci (viničarji itd.). Ali ni kruh, ki ga le-ti pridelujejo, toliko vreden, kot drugi tovarniški izdelki? Veliko večino prošenj navadno politične oblasti zavrnejo, še predno pridejo na mesto, kamor so naslovljene. Naj bi to leto na merodajnih mestih se resno upoštevale razmere in potrebe na deželi in naj bi se v obilnejši meri našim pridnim posestnikom in delavcem podelili daljši spomladni delovni dopusti.

Dopusti za delo.

Kakor izvemo, so vojaška poveljstva dobila od domobranskega ministrstva navodila, po katerih se mora moštvo, ki ni sposobno za službo na bojišču, podeliti za spomladno dobo daljši dopust. Dopusti se bodo v zaledju podelili moštvo v dveh skupinah. Prva skupina gre na dopust s 1. ali 15. marcem, druga pa s 1. ali 15. aprilom. V posebnih, izvanrednih slučajih se baje sme tudi posameznikom, ki so določeni za službo na fronti, podeliti kratek dopust. Seveda mora biti taka prošnja dobro utemeljena. Obične mariborskega okraja so dobile te dni od žetvenega komisarja g. Petrovana posebne tiskovine, ki veljajo kot prošnje za daljše spomladanske dopuste starejšim kmečkim črnovojnikom. Te tiskovine naj gg. župani nemudoma izpolnijo in upošljejo okrajnemu glavarstvu. Posebno važno je, da se vsak razporednik na tiskovini natančno izpolni, osobito se naj natančno označi vojaški oddelek, pri katerem dotični služijo, in za kateri čas bi se ga potrebovalo doma. Da župani ne bodo koga prezrli, naj se žena ali kak drug član črnovojnikove družine potruži k občini in prosí, da se mož, sin ali brat vpiše na polo za dopust.

smem skašljati, pa že pljunem po sosedovih tleh. A dokler smo vsi zdravi, se res še živi za silo; ali pravo življenje to ni, če moram biti v vednem strahu, kako bomo izhajali potem, če bi nas obiskala neprijeteljica: bolezen. Na večji kmetiji se ob taki priliki lahko proda eno ali drugo živinčce, to ali ono drevo, pa so najpotrebnejši izdatki pokriti, ne da bi človek moral ležati na boben. Naj pa ob koči storim to, če morem! — Ko bi imel veliko kmetijo in bi zapil ves izkupiček od treh prodanih krav, bi morda imel še vedno tri v hlevu. Ali če bi pustil posrebiti sto doraslih smrek, hojk ali drugih dreves, imel bi jih še vedno na tisoče v gozdu. Iz kože sem odgnal samo eno kravico, pa imam že celi pekel na vratu. V blagoslovljenem letu 1908 n. pr. je zrastle na večjih kmetijah obilo sadja, vina in drugih pridelkov. Koliko pa ob moji koči? Ni vredno, da bi omenil. Včasih bi komaj bilo, da bi v steno vtaknil zobe. Revščina, nevolja in sramota se mi od leta do leta okoli kože mota. Res je, da je na veliki kmetiji mnogo dela, skrbi in plačevanja; toda tega dela skrben in razumen kmet ni opravljal zaštonj. Ko minejo največje skrbi in plačevanja, je kmet pod svojo streho gospod, kočar pa berač. Kaj mi pomaga, če lahko domače delo opravi sam, če mi žena le nekoliko dobro gospodinja, ki pa naposled nimam kaj nesti pod nos; ampak čemu so mi pa tri zdrave in za delo dovolj močne hčere v koči! Te hčere zbežijo iz vsake službe, ker jim je redno vsakodnevno delo pretežavno; a jaz bi jim naj skrbel za drugo kravo in jim kupoval lepo obleko. Nikoli več! Boljše je, da ni krave pri koči in da sem sam zapil denarje, kakor da bi še nadalje podpiral lenobo, lišpanje in gizdalinstvo pod

Albanija.

List za listom pada z albanskega drevesa, o katerem so Italijani sanjali, da stoji za nje trdno v albanskih tleh. Pričakoval je lokavi in pohlepni Lah, da mu bodo s tega drevesa lepi in bogati sadovi padali v široko naročje in nikdar dovolj polni žep. A mesto sadov pada listje, list za listom. Kmalu bo to italijansko drevo v Albaniji stalo oskubljeno in ko se bo čisto posušilo, bo vrženo ne v ogenj, marveč — v morje. Po morju beži Lah od Drača. Brez sadov je, brez plena. Še to je moral pustiti, kar je pripeljal s seboj. Bridko za ljudi, ki jim po vseh žilah teče poželjivost. Italijani so bili prepričani, da jim bo Albanija kot zrelo jabolko padlo z drevesa in da bodo z Albanijo vred postali tudi neomejeni gospodarji naše Adrije. A sedaj se vračajo pobiti, kakor gorski lovec brez plena. Za Lovčenom je Drač ena najvažnejših pridobitev zadnje dobe. Italijani so imeli v Draču in okolici z Esadovimi in srbskimi četami v red približno 20.000 mož za obrambo. Močno italijansko in francosko brodogradništvo je stražilo Drač, a tudi to je moralo odkuriti s precejšnjimi izgubami. Italijanske izgube pri Draču so zelo velike. Več kot polovica obrambne armade je ali pobita ali za boj nesposobna. Naše izgube pa so naravnost malenkostne, dasiravno je bilo naše prodiranje proti Draču združeno z velikimi težavami. Naš trud in naše žrtve so bogato poplačane. Lah o svojem porazu pri Draču laže kakor star žid. Laška poročila namreč pravijo, da se je umikanje iz Drača izvršilo v polnem redu že pred tednom in da je bilo umikanje že poprej v italijanskem vojnem načrtu in da Italijani severne in srednje Albanije sploh niso nameravali resno braniti. Lah ni samo hinavec, ampak tudi lažnjivec!

Kaj bo zdaj? Ali se bodo naše zmagovite čete navalile proti jugu na Valono, ki je še edina laška postojanka na izhodnem bregu Adrije, se še danes ne more reči. Mislimo, da sedaj nekaj časa v Albaniji ne bo posebno važnih dogodkov.

Drač avstrijski.

V nedeljo, dne 27. februarja, ob jutranji zori so Avstrijci vkorakali v Drač in razvili v mestu avstrijsko zastavo. Uradno poročilo dne 27. febr. pravi o zavzetju Drača sledeče:

Danes, dne 27. februarja, zjutraj so naše čete zavzele Drač.

Že večeraj je prodrla ena naših kolon v ognju italijanskih ladijskih topov čez severno zemeljsko ožino; tekom dneva je prišla do Portosa, 6 kilometrov severno od Drača. Čete, ki so bile poslane čez južno ožino, so bile v pričetku pri prodiranju ovirane po sovražni ladijski artileriji, vendar se je posrečilo številnim oddelkom brodeč, plavajoč, in na splavih zavzeti zvečer most izhodno od Drača ter vreči tamošnje italijanske zadnje straže. Ob jutranjem svitu je udrleden naših bataljonov v goreče mesto.

Vhod v goreče mesto.

Italijani so se pred vpadom Avstrijcev utaborili na severni in južnoizhodni strani mesta. Na izhod-

ni strani in severoizhodni strani se razprostira pred mestom jezero. Italijani so bili prepričani, da Avstrijci ne bodo od te strani prodirali v mesto. A naši so si znali pomagati. Napravili so splave, na katerih se je naš bataljon prepeljal čez jezero in skoraj nepričakovano udri v mesto. Že v soboto, dne 26. febr., je izbruhnil v mestu požar, ki je divjal celo noč. Ke so naši vkorakali v Drač, je bilo nebo nad mestom žareče od ognja; ob enem pa so italijanske ladje z vso silo obstreljevale naše postojanke pred mestom. Italijani so na svojem begu iz Drača mesto še na drugih krajih zažgali.

Italijani pred Dračem hudo poraženi.

Italijani so dobro vedeli, da je Drač za razvoj dogodkov v Albaniji in v Adriji izredno velike važnosti. Zato so zadnji čas napeli svoje sile, da to postojanko obdržijo v svojih rokah. Pa so jo izgubili iz rok. Dne 23. febr. so naše čete izhodno od Bazar-Sjaka vrgle italijansko brigado Savona, ki se prištevata med najboljše italijanske čete, iz njenih glavnih postojank. Istočasno je drug naš oddelek vrgel Italijane z naskokom iz okopov pri kraju Sasso-Bianco, 10 km južnoizhodno od Drača. Italijani in Esadovi vojaki so zbežali za notranji trdnjavski obroč. Drugi dan, dne 24. febr., so bili Italijani zopet potisnjeni dalje proti Draču. Naši topovi so odslej obvladali to mesto in pristanišče. Tako je bil Italijanom beg iz Drača na ladje silno otežkočen. To-ovske krogle in bombe letalcev so jim prizadevale obilo zaprek. Naše prodiranje v Drač je šlo tako naglo naprej, da Italijani niso mogli spraviti vseh važnejših reči na ladje, kar priča velik plen, ki so ga dobili naši v Draču. Esad-paša jo je že nekaj dni pred padcem Drača odkuril na Italijansko. Kakor se poroča, je padlo v bojih za Drač 3000 Italijanov, 7000 do 8000 pa je ranjenih.

Naš plen v Draču.

Italijani so morali v največjem neredu in z veliko naglico zapustiti Drač in se vkrcati na ladje. S seboj niso mogli vzeti veliko kaj. Beg je bil tako silen, da so morali prepustiti našim zmagoslavnim četam veliko množino živin, katere so imeli shranjena v Draču za preskrbo italijanskih in srbskih čet. Vrhutega so naše čete še tudi uplenile v Draču 23 topov, med temi 6 velikih obreznih topov, 10.000 pušk, veliko artilerijske municije in 17 ladij — jadrnic in parnikov. Italijanski listi opisujejo beg italijanskih čet iz Drača kot mojstersko dovršeni čin, pri čemur pa niti z besedico ne omenjajo velikih izgub, katere so imele njihove čete. Generala Bertozzi, ki je vodil vkrcanje italijanskih in srbskih čet iz Drača na italijanske vojne ladje, slavijo kot novega narodnega junaka. Slaba tolažba!

Drač.

Drač, od Albancev imenovan Durrresi, je ob iadranski obali najvažnejše albansko pomorsko mesto, ki šteje približno 6000 prebivalcev. Mesto je zgrajeno v obliki trikotna in je obdano z visokim napol podrtim zidovjem. 500 let pred Kr. rojstvom je Drač ustanovil Korinčan Taulantier in mu dal ime Epidamnos. Ko je prišla Ilirija in ž njo vred tudi to mesto pod oblast starih Rimljanov, so prekrstili Rimljani mesto

mojo streho. Mera tečaj pri meni je polna. Moja dekleta morajo v službo, pa mi tako kmalu ne smejo več priti pred oči! Tako se je izjezil stari Karamicelj in imel je deloma prav; kajti na malem posestvu ob koči se navadno ne pridela toliko, da bi zamogla ob tem pošteno živeti poštena rodbina.

Kot tretjo povzročiteljico slabih časov hočejo videti strogi ljudski preroki v gospodični, v oni ljubeznjivi, nežni stvarci, ki se lepo, moderno oblači, črno gleda, drobno gre in se sladko na smeh drži. — "To so pa vendar več kot oni, ki pse režejo, ti neomikani, zarobljeni in odurni preroki, ki šole ne marajo, kočje prezirajo, gospodično pa zasramujejo", se bodo morda oglasile v sveti jezi kake gospodične. "Ali ni to od sile?" "Ne", bi rekel stari Karamicelj, "ker ženska z dežele, če poleti rokavice nosi in po vsej sili hoče biti lepa, je največkrat na dlani slepa. Njej bi komaj bilo, da bi ji kupil očali za na dlan, sicer ti ne vzame koristnega dela v roke. Za mestne gospodične se ne brigam, one na deželi pa so že od strupa! Le-te gospodične zapravljajo zlate ure mladih let s frčkanjem las, z vsakovrstno nepotrebno lišparijo, z ogledovanjem v zrcalu itd. Ker šole ne razumejo ali je nečejo razumeti, preproste kočje in kmečke hiše ne čislajo, so krive, da leze toliko in toliko malih in velikih gospodarstev na nič. Ko bi šole razumele, tedaj pač ne bi stopicale za najmanj štirikrat v letu se menjajočo modo, ki jo narekujejo pretkani židovi v pariškem modnem salonu sebi v prid, drugim pa v veliko škodo. Ti pretkani židovi prav dobro vedo, da bi jim večmilijonski dobički kmalu splavali po vodi, če bi jim evropski gizdalini in gizdalinke ne hoteli iti več na lim. Pretkani židovi do-

bro vedo, da bi ljudje lahko nosili nekatere obleke, ki so bile prav drage in iz dobre snovi, po pet, deset, petnajst in več let. Da se pa to ne bi zgodilo, je treba vedno izpreminjati kroj oblek, t. j. delati modo. Ž njo se prisilijo gizdalini in gizdalinke da zavzame obleko prejšnjega kroja ter si nakupijo drugo, ki bo postala najpoznejše čez eno leto zopet nemoderne. Kaj za to, če se vzame nova obleka na „puf“, da se le dobi! — In pretkani pariški ali drugomestni žid si za najrazličnejšo izpremembo v prikrrovanju (prirezavanju) snovi za obleko ni v skrbeh. Letos ti še predpiše dolgo, drugo leto kratko suktnjo; enkrat šenjeno čez pas, drugokrat ohlapno, da ti bo visela na hrbtu kot ovčja koža na platu; enkrat s prerezo ob spodnjem koncu zadnjih polje, drugokrat brez te prereze; enkrat s širokim, drugokrat z ozkim ovratnikom; zdaj z eno vrsto in zopet z dvema vrstama velikih, malih, železnih, kostanih ali gumb iz morske pene; zdaj z velikimi, zdaj zopet z malimi žepi ob desni, ob levi strani, tudi brez žepov itd. Glede barve ti pretkani žid lahko zapove, da kupiš letos svetlo, drugo leto bolj temno, tretje leto zelenkasto, četrto, peto itd. leto sivo, kostanjevorjavo ali drugobarvno snov za obleko. Tudi ti lahko zapove kupiti gladko ali na drobno, na široko, po dolgem ali povprek bolj nakrižljano snov. Če rad ubogaš pretkanega žida, te bode isti prav spretno vodil za nos še leta in leta. A slično kot moške in še bolj nori pretkani žid iz Pariza tudi ženske. Tem določi n. pr. letos dolgo, drugo leto kratko jopo, letos s košatimi, prihodnjic s tesnimi rokavi z malimi, velikimi, belimi, črnimi, rujavimi, gladkimi, rožastimi gubami. Jopa sme imeti zaenkrat nizke, drugokrat visoke rame in kot nakit-

v Dyrhachium, isto močno utrdili in prestvarili v zelo važno trgovsko pristanišče. Zgodovina Drača je zelo raznolika, kajti Drač je večkrat menjal svoje gospodarje. Zlasti doba od leta 1082 do 1501, ko je prišel Drač pod turško oblast, se mora prištevati k najslavnejši, kajti v tej dolgi vrsti let so stolovali tu v Draču samostojni vladarji in mogočni vojvodi. Na nekdanje, davno minole dni slave in sijaja, katere je videl Drač, nas sedaj nič več ne spominja. Napol porušeno mestno zidovje in istotako porušena citadela pričajo o nekdanji slavni preteklosti mesta. Prebivalstvo se peča večjidel s trgovino. Izvažajo se volna, proso, pšenica, lan, svila, ovčje kože, hrastov les, olje in tobak. Katoliški nadškof nima svojega sedeža v Draču samem, ampak v bližnjem kraju Delbenisti. Njegova nadškofija obsega 23 župnij, 47 cerkva, 1 frančiškanski samostan in šteje približno 13000 duš. Nekdanji ponos Drača, njegovo prostorno in lepo pristanišče je sedaj popolnoma zanemarjeno in je tako zelo plitvo, da sedaj večje ladje sploh ne morejo v pristanišče.

Italijansko bojišče.

Ob soški fronti je zopet postalo živahneje. Italijanska artilerija obstreljuje že več dni naše postojanke na Doberdolu in pri goriškem območju. Pravijo, da je to predpriprava za nove italijanske napade. Včeraj, dne 1. marca, se je sešel italijanski državni zbor. Da bodo poslanci bolj zadovoljni z armado, bo Kadorna zopet malo glasneje poropotal. Hudo so se Lahi razburili vsled padeča Drača. Z vsjo gotovostjo je vsak Italijan računal, da bo italijanska mornarica potem, ko bo Albanija postala laška pokrajina, Adrijo lahko popolnoma zaprla Avstriji. Sedaj pa je Drač šel v izgubo, pa tudi na soški fronti ni nobenih pridobitev, ampak same izgube.

Italijani pri Sv. Mihaelu in Polaču odbiti.

Zadnje dni prejšnjega tedna so se Italijani na Doberdolski planoti začeli zopet živahneje gibati. Sovražna artilerija je delj časa močno obstreljevala naše postojanke pri Sv. Mihaelu in Polaču. Po artilerijskem ognju je dne 26. febr. začela naskakovati italijanska infanterija naše postojanke pri zgorej imenovanih krajih. Napadi so bili krvavo odbiti. Naši so ujeli 127 Lahov, med temi 6 častnikov.

Italijani predolgo spali.

Dne 25. febr., še predno se je zdanilo, so oddelki naše posadke pri goriškem območju z nenadnim izpadom pri Pevni presenetili speče Italijane. Zasuli so sovražni strelski jarek in odpeljali s seboj 40 zaspanih Italijanov kot ujetnike.

Laški letalci nad goriško ozemlje.

Naš prijatelj Martin Tržan nam piše z Goriškega dne 20. februarja:

Bilo je dne 18. febr. dopoldne. Ravno sva šla s tovarišem Andr. Turnšekom po patrulji ob železniškem tiru. Naenkrat se zasliši grozno bučanje in drvenje po zraku, kakoršnega še dosedaj nisem doživel. Ko se ozrem v zrak, vidim vse polno, od vseh strani prihajajočih naših letalcev. Kaj neki to pome-

svileno naprsno vlogo ali pasove iz lisičje, jazbečve, vidrine, kunine, hermelinje, verivčije, poljske in druge kožuškovine s pahljajocim repom ob desni, levi rami, spredaj ob desni, levi strani, zadaj čez desno, levo pleče, po sredi hrbta itd. Ko zmanjkujejo pretkanemu židu lepi kroji, loti se grdih; če mu tudi teh zmanjka, povrne se k lepim, ker ve, da so tekoma let prirastli človeški družbi zopet novopečeni gizdalini in gizdalinke, in sleparska igra se lahko začne od kraja. Koliko narodnega premoženja je šlo po tej poti v globoke žepe pretkanih pariških in drugih židov, je naravnost neizračunljivo. Zdaj bi bil čas, da bi avstrijski narodi nehali pitati francoske in angleške židove, ki že stoletja vodijo za nos milijone in milijone neizkušanih ljudi. Med temi milijoni je bilo vsikdar največ gospodičen in gospej iz mest in trgov, a ne malo število gospodičen tudi iz koč v bližini mest in tovarov, v poslednjih letih pa tudi iz kmečkih domov. Tudi mnogo drugače razumnih mož je moralo slediti zvižajni modi, ker se niso marali izpostavljati javnemu presolanju od strani modernih gizdalinov in gizdalin, ki so imeli v lažimodni družbi vselej večino. Rekel sem, da gospodične iz koč in kmečkih domov ne čislajo domačih streh, ki so jim premalo lepe in ker so znabiti iz slame, lesa ali staromodne opeke, so nedomodni in dajejo gospodičanom premalo sijaja. Rače bi bile te moderne ribice celo kaj drugega, kakor so bile kos biti njih preproste matere, nekaj hudo imenitnega in od vsega sveta spoštovane-

ni, se izprašujeva, da se ti ptiči tako živahno izpreletavajo v toliki množini, kar osem jih je bilo. Saj se vendar ni sv. Gregor. — Še bolj natanko sem pogledal, če li ni med njimi tudi kak polentaf. Ko nič kaj sumljivega ne opazim, greva dalje svojo pot. Naenkrat zaslišiva tisto smrtonosno pesem naših strojnih pušk: pepepepe — pepepepepe — pepepepe itd. Oho! Že imajo enega izdajalskega ptiča, si mislim. Ko pogledam v zrak, glej ga. Bil je res veliki francoski ptič, obdan od naših spremljevalcev. Aha! Sedaj jim pa že ne utečeš iz tega spremstva! Opekel si se! Lahi so ga namreč poslali ogledovat nad goriško ozemlje, ali že kaj orjejo za koruzo, ker jim bržčas že manjka moke za njihovo polento. Tako mi je neki vojak pravil, da drugih priprav bi Lahi že se imeli za polento, samo moke jim manjka. „Budalost! To je pa vendar največji zadržek, če tega nimajo; potem je izključeno, da bi mogli kuhati njim toliko priljubljeno polento“, mu odvrnem. Zato pa je prišel ogledovat, kako se že kaj pripravlja za koruzno setev. Je pa tudi lahko videl, ker se res na marsikateri njivi orali: mnogo jih je pa tudi lahko videl zoranih. Ali on je imel smolo. Ni mu bilo dano, da bi se bil vrnil z veseljem poročilom, ampak naši spremljevalci so ga s strojnimi puškami toliko poškodovali, da se je moral vnesti na avstrijska tla. Seveda, da so naši potem vse lepo shranili, letalo in može, kateri so bili z njim. Sletnika pa, ki je bil mrtev, so pokopali. A kaj porečejo Emanuele, Salandra in Kadorna, ker tako dolgo ni nobenega poročila. Gotovo težko pričakujejo veselih novic. No, pa naj le čakajo, saj imajo časa dovolj. Če se jim pa poljubi, pa lahko pridejo sami se prepričati, naj se vsedejo tudi na ptiča, da jih pone-se nad avstrijsko ozemlje. Tudi njim se lahko kaj takšnega pripeti, kajti avstrijski ptiči imajo jako dolge kljune, da se lahko kateremu izmed njih oči izkljujejo. Naj še omenim, da ravno isti dopoldan so spravili tudi na drugem kraju, ne daleč od prvega, še drugega izdajalskega letaleca na našo zemljo. Torej prvega v Mirnem pri Gorici, drugega pa tudi tu blizu v Renčah pri Mirnem. Izdajalski hinavci bodo menda le prišli počasi do prepričanja, da z Avstriji ni dobro črešenj zobati. — Martin Širski.

Mrzli Vrh.

Dne 22. febr. so naše čete nenadoma napadle na zapadnem pobočju Mrzlega Vrha postojanke italijanskih čet. Naši so udri v sovražni jarek, ki je samo 80 korakov oddaljen od naše fronte. Ker je sovražna artilerija izredno močno obstreljevala zavzeti kos strelskega jarka, so naši zavzeto postojanko popolnoma uničili in se umaknili na svoje staro mesto.

Električna luč na fronti.

Z južnega bojišča piše topničar Franc Planinšek, ki služi pri gorskem topničarskem polku, svojim domačim v Gornji Hudičini pri Celju:

Hvala za paket, katerega sem z veseljem sprejel. Tobaka mi pa ni treba pošiljati, ker so za ljubljanski domobranski polk tukaj kantino napravili in tam se vse take reči lahko kupijo. Čudno, da v takih pečinah in v takih grabnjah, kjer se ne vidi drugam, kakor v izrak, vse take reči omislijo. Pa ko bi vedeli, kaj še vse drugega imamo. Vodovod je napeljan čisto do barak. V švarmliniji pa imamo električno luč skoro po celi fronti, pa tudi kinematograf imajo ljubljanski domobranci. Barake imajo take, kakor kakšne vile. Pred barakami pa okrogle grede; pač tako kakor pred vsako vilo. Tako imamo lepo narejeno vse, da vam ne morem popisati, ker sedaj že 8. mesec kar na enem mestu stojimo, pa imamo čas, takšne ropotije delati. Italijan nas pa tudi včasih obišče s kako granato. Pa Lah kar za božjo čast strelja. Se mu že ne ljubi veliko streljati, ker je lačen, ker mu je že

ga, nekaj, kar je zelo blizu sence ministrove žene ali koga podobnega; le na deželi biti nikar: tam je vse preveč dela, premalo zabave in so preblatne ceste. Mladeniču, ki bo tako gospodično v zakon dobil, gorje!

Dejstvo sicer je, da niso vse gospodične na deželi take, a premalo je tistih, ki bi ne imele zlatih pen na stopalih in bi ne rabile očal na dlani; največ je takih, ki so zamudile svatbo evangeljskega ženina. In tisti kmetje, ki so omožili svoje hčerke-gospodične pod gospodski krov, so navažno hudo razočarani, kadar njihovim ljubljankam ondi marsikaj za udobno življenje potrebnega primanjkuje. Neredokrat se pripeti, da morajo stariši rediti hčer, njene otroke in včasih celo še gosposkega moža. Kam pa kmet pošilja svoje ljudi v rejo? Nikamor. Edino prav bi bilo, da bi se mladina na deželi z veseljem in ljubeznijo poprijela vsakovrstnega kmečkega dela, da bi ondi brez pomankanja v zadovoljstvu dolgo živela, včasih tudi trpela in se radovala v krilu lepote in tihotne proste narave. Gosposko obleko bi naj ta mladina prepustila visoki gosposki, ki je moderne gizdaline in gizdalinke doslej omilovala, spoštovala pa bo preprosto ljudstvo šele takrat, ko se bo isto povrnilo k preprosti, a lepi in trpežni narodni noši, katero so vrli Dunajčani pred par leti tako zelo občudovali na Dalmatinih in sploh Hrvatih, ki so prišli se poklonit cesarju. Spoštovani bodo ljudje z dežele takrat, ko se bodo popolnoma osamosvojili od židovskih tujih

polente čisto zmanjkalo. Jaz sem še hvala Bogu precej zdrav, tako kot riba v vodi, trden pa tako kot železo. Če italijanska granata na me pade, se še ne zbudim, če trdno spim. Prav lepo vas pozdravlja vaš Franc Planinšek.

Slovenski topničarji ob koroški fronti.

Slovenski topničarji nam pišejo dne 21. febr.:

Naša težka baterija stoji v visokem gorovju in dela polentarju sive lase. Dostikrat nas išče s svojimi tulečimi granatami, ali brez uspeha. Slučajno je vrgel pri zadnjem napadu pri nas več težkih bomb. Tedaj smo pa tudi mi pričeli pridno odgovarjati z našimi jeklenimi pozdravi, nakar je moral polentar utihniti, kajti naši pozdravi niso bili brez uspeha. Pri našem odmoru smo izkopali eno njegovih 21 cm granat, katera se ni razpočila in imeli smo veliko veselje z njo. Lah si veliko prizadeva prodreti bojno črto, ali zaman. Mi slovenski vojaki stojimo trdno kot skala. Zimo imamo hudo in snega tudi dovolj; kljub temu se še vedno dobro počutimo. Kakor je že navada nas slovenskih fantov, se tudi mi kratkočasimo s petjem narodnih pesmic. Vsem domačim najsrčneje pozdrave! Desetnik Josip Gabron od Sv. Petra pod Sv. gorami; predtopničar Alojz Arzenšek od Sv. Vida pri Grobelnem; Gregor Štuler od Sv. Frančiška v Savinjski dolini; Josip Bučar, Martin Japelj, Jož. Omahen, Julij Nusdorfer, Simon Kalčič, vsi iz Kranjskega.

S koroško-italijanske meje.

Topničar Franc Strelec od belgijske baterije, doma iz Bukovce pri Ptujju, nam piše s koroške meje:

Polentarji so nam poslali dne 13. jan. nekoliko šrapnelov in granat 21 cm kalibra v našo postojanko, a v naše veliko veselje se ni nobena razpočila. Granate so naši veščaki previdno izpraznili in spravili v našo stalno bivališče v večni spomin. Od zunaj so dolge 85 cm, votlina znaša 70 cm, napolnjena je bila z ekrazitom. Najraje bi vzelo tako granato seboj ob srečni vrnitvi v milo domovino in dal postaviti na prostor v Bukovsko vas v večni spomin, kakor imamo tudi od nekdanje turške vojne velik kamen v spomin. Veselimo se, da se polentarjem njih namen večkrat tako ponesreči, kakor dne 13. januarja. Dne 17.—18. februarja se je vršil ravno tak italijanski topniški boj proti nam. Italijanski topničarji se dan za dnevom trudijo z veliko srditostjo proti našim, a zaman. Dokler bije živo srce v naših slovenskih prsah, ne bo teptal polentar naše lepe slovenske zemlje. Iskrene pozdrave!

Ob tirolski meji.

Janez Polak, doma iz Radgone, nam piše s tirolskih hribov:

Nekega lepega dne sem bil na straži in sem tu pazil na sovražnika. Kar naenkrat sem zagledal veliko število Lahov. Bilo jih je okoli 50 mož, kakih tisoč korakov od nas. Šel sem hitro k poročniku, ter sem mu javil, da sem videl veliko Lahov. Šel sem zopet nazaj, vzel sem daljnogled in sem jih opazoval. Bili so še vsi skupaj. Kar naenkrat je zagrmelo iz naših topov in ena naših granat je padla ravno v sredi med nje, da jih je kar kviško vrglo. Videl sem jih z daljnogledom, da jih je veliko število mrtvih. Od tistega časa Laha nismo videli toliko skupaj, tu intam se kateri prikaže, a zopet izgine. Iskrene pozdrave pošiljajo podpisani slovenski fantje in mošje: Peter Kosec iz Runeča pri Ormožu, Jurij Kolar iz Rogatec, Franc Razbornik iz Mozirja, Janez Kaučič iz Stavešine, Franc Vaupotič iz Polce in Janez Polak iz Črešnjevca pri Radgoni.

uplivov, ko se bodo duševno prerodili ter povrnili k pravni kreposti, pridnosti, plemenitosti, preprostosti, in starodobni poštenosti. V starih časih so gospodične na knežjih in kraljevih dvorih predle in tkale, a dandanes bi se takega delala že kočarska in kmečka dekleta sramovala. No, če se to ne pravi kličati v deželo hude čase, potem res nečem več biti Karamicelj, doma v koči, kjer je premalo dela, premalo jela, pa preveč gospodičen, ki jih naj grenčica dere! V takih življenjskih razmerah res ne more biti srečen prvič ne vojak, ki je šel v boj za svojo ljubljeno domovino in za priklicanje boljših časov v deželo; drugič ne kmet, ki ima v tej dobi dosti pridnih rok pri skledi, premalo pa pri kmetijskem delu in ki je moral gosposki oddati zrnje, ki bi ga sam potreboval; tretjič ne gospod, ki je bil doslej navažen dobrega življenja v mestu, kjer se je lahko dobilo za denar vsega obilo; ali odkar je gosposka oblast tudi gospodu cementirala želodec, pa tudi njemu slaba prede.

Res, mnogo vođe bo še moralo steči po Savski strugi, predno bo svet dosti točno znal razumeti koristen nauk cerkve, šole, pesnikov in drugih plemenitih mož in ljudskih prerokov, znal povečati kočjo in razširiti malo posestvo ter poboljšati gospodično, da za njo ne bo več resnično pregovor: „Kako je lična, naša vaška gospodična.“

J. H. Doživel.